

Розділ "Педагогічна наука"**Волинець Ю. О.,**

старший викладач кафедри дошкільної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук;

Стаднік Н.В.,

старший викладач кафедри педагогіки і психології дошкільної та початкової освіти Комунального закладу вищої освіти Київської обласної ради «Білоцерківський гуманітарно-педагогічний коледж», кандидат педагогічних наук

**УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ДОШКІЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ**

У статті висвітлено й теоретично обґрунтовано проблему впровадження інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів. Представлено результати досліджень, спрямованих на визначення можливостей упровадження сучасних інформаційних технологій у дошкільній освіті. Подано визначення інформаційних технологій, проведено аналіз застосовуваних інформаційних технологій у процесі засвоєння фахових дисциплін із дошкільної освіти. Розкрито особливості застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, наведено приклад проектної діяльності студентів із використанням засобів ІКТ в дошкільній освіті.

Ключові слова: дошкільна освіта, професійна освіта, професійна підготовка, сучасні інформаційні технології, майбутні дошкільні педагоги, аніматорство.

Постановка проблеми. Професійна підготовка кадрів у закладах вищої освіти України має вагому історію, традиції й певну специфіку, що змінюється залежно від вимог часу та відповідно до нормативно-правової бази. Наявна практика підготовки як бакалаврів, так і магістрів у класичних університетах передбачає переважно вивчення фундаментальних і спеціальних дисциплін, проте підготовка майбутніх педагогів потребує засвоєння низки суто педагогічних дисциплін, вивчення яких спрямоване на формування відповідної педагогічної компетентності студентів [4].

Успішний розвиток окремих організацій спонукає вчених і практиків різних країн уважно вивчати механізми та фактори, які забезпечують високу ефективність виробництва. У центрі концепції управління таких організацій знаходиться людина як найвища цінність для підприємства, а всі системи управління спрямовані на розкриття трудового потенціалу працівника з метою оптимального розвитку організації [3].

Саме тому особлива увага держави приділяється вищій освіті, підготовці конкурентноспроможних спеціалістів, зокрема й майбутніх фахівців дошкільної освіти. Це

потребує реалізації нових підходів до впровадження технологій дистанційного навчання в умовах кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу.

Вихідні концептуальні положення щодо професійної підготовки майбутніх фахівців викладено в Конституції України, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», «Базовому компоненті дошкільної освіти», Концепції «Нова українська школа», Концепції розвитку педагогічної освіти, Концепції Європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) та інших законодавчих і нормативних документах.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених уможливив виокремлення основних складових фахової підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти (Л. Артемова, В. Базелюк, Г. Беленька, А. Богуш, В. Бондар, К. Волинець, О. Запорожець, Н. Лисенко, Т. Поніманська); їхньої готовності до дослідницької діяльності (С. Балашова, І. Каташинська, А. Клименюк, Г. Кловак, М. Князьян, А. Кочетов); формування дослідницьких умінь (В. Андреев, С. Архангельський, Ю. Волинець, В. Загвязінський, Н. Кузьміна, С. Мартиненко, В. Сластьонін).

Інтеграція системи освіти України у світовий освітній простір загалом та відповідно до умов Болонського процесу зокрема досліджувалася у працях українських науковців В. Андрушенка, В. Бикова, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового, В. Огнев'юка та ін. Дослідженню різних аспектів інформатизації освітньої галузі задля підвищення її якості, моделюванню середовища відкритої освіти, упровадженню ІКТ в освітніх системах присвячені роботи як українських, так і зарубіжних науковців, зокрема В. Бикова, А. Гуржия, О. Глазунової, М. Жалдака, Т. Коваль, С. Литвинової, А. Манако, Н. Морзе, Л. Панченко, С. Ракова, С. Семерікова, О. Співаковського, О. Спіріна, Є. Смирнової-Трибульської, Т. Liyoshi, V. Kumar, M. Cusumano, A. Fox, R. Griffith, A. Shakeabubator, N. Sultan, E. Tuncay, L. Vaquero та ін. Аналіз наукових джерел та освітньої практики засвідчує, що недостатньо розробленими є питання впровадження інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів задля зміни традиційної системи навчання на практико-орієнтовану, побудовану на впровадженні сучасних інноваційних технологій навчання та інформаційно-комунікаційних технологій [5].

Вважаємо, що саме це питання актуальне в сьогоденні й потребує прагнень до використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій під час проведення лекцій, семінарських і практичних занять, для спільних і індивідуальних проєктів студентів, майбутніх дошкільних педагогів, а також для забезпечення якості навчання, умотивованості викладачів і студентів. Упровадження інноваційних технологій навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, їх інтеграція забезпечить оволодіння цифровими компетентностями, ознайомлення з освітніми трендами, а також використання в освітньому процесі цікавих інформаційних інструментів.

Отже, конкурентоспроможний фахівець, готовий до змін, зі сформованими необхідними вміннями й навичками успішної людини XXI століття, який вміє творчо мислити, приймає правильні рішення – показник професіоналізму, майбутньої успішної кар'єри.

Постановка мети і завдань статті. Як засвідчив проведений аналіз наукових джерел, у вітчизняній науці проблема впровадження сучасних інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів не знайшла належного науково-теоретичного і практичного обґрунтування, відповідного методичного забезпечення.

З огляду на зазначене, **метою** статті є розкриття теоретичних основ проблеми впровадження інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів та практики такого навчання.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку із трансформацією освіти в нових умовах, відповідно до вимог ринку до підготовки конкурентоздатних спеціалістів традиційна роль викладача (транслявання й репродукція навчальних матеріалів) замінюється низкою нових ролей. Сучасний викладач має вміти обирати й використовувати електронні ресурси для

навчання студентів; організувати співробітництво й комунікацію учасників навчального процесу, зокрема й онлайн; проєктувати електронні ресурси й освітнє електронне середовище, бути фасилітатором і помічником студентів, добре розуміти й урахувати в освітньому процесі їх потреби й особливості, застосовувати пізнавальні методики навчання, нові сервіси й інструменти для ефективної співпраці, комунікації. А відтак має якісно змінюватися освітнє середовище сучасного закладу вищої освіти [6]. Приєднуємося до думки Н. Морзе, А. Кочаряна [6], якими зазначено, що розвиток компонентів освітнього середовища відповідно до вимог якості й відкритості, застосування конкретних показників та інструментів його вимірювання дозволить ЗВО вийти на рівень Європейського стандарту якості вищої освіти.

Проаналізуємо зміст поняття «інформаційні технології». Інформаційні технології – це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, інтегрованих із метою збирання, опрацювання, зберігання, розповсюдження, показу й використання інформації. У наукових джерелах [2] використовується також більш загальний, вищий за ієрархією, термін – «інформаційно-комунікаційні технології» (далі – ІКТ) (Information and Communication Technologies, ICT).

Зазначаємо, що одна з переваг використання засобів сучасних інформаційних технологій полягає в тому, що це забезпечує нові можливості в організації освітнього процесу в підготовці фахівців дошкільної освіти і свідчить про сучасний рівень професійної педагогічної діяльності викладача та якість його освітньої діяльності.

За нашими спостереженнями та опитуваннями, використання засобів ІКТ у навчанні бакалаврів і магістрантів дошкільної освіти часто зводиться до розроблення й демонстрування презентацій у програмі Power Point, перегляду відеороликів, пошуку інформації в мережі Інтернет, спілкування студента з викладачем за допомогою електронної пошти тощо.

Пропонуємо розширити спектр сучасних інструментів з упровадження ІКТ для створення цікавих ідей в навчанні студентів, створенні творчих проєктів (довготривалих, короткочасних), відео, наданні консультацій для ефективної співпраці, організації командної роботи тощо. Задля виконання дослідження у 2020 році серед студентів 3 курсу ОР «Бакалавр» та студентів 5 курсу ОР «Магістр» проведено опитування й анкетування (80 осіб) щодо активності й ефективності використання засобів ІКТ у процесі вивчення таких дисциплін, як «Аніматорство з практикумом» та «Організація і управління в дошкільній освіті: Кадровий менеджмент».

Анкета передбачала відповіді на кілька запитань:

1. Як Ви оцінюєте ЕНК із дисципліни (від 1 до 10)?
2. Які форми роботи запам'яталися під час проведення лекцій, семінарських чи практичних занять за дистанційною формою навчання?
3. Якими засобами ІКТ Ви насамперед користуєтеся у процесі професійної та фахової підготовки, під час виконання самостійної роботи?
4. Ваші побажання і пропозиції щодо покращення ЕНК.

Аналіз відповідей анкет студентів щодо першого питання показав високу оцінку студентів; водночас було зазначено, що не всі викладачі застосовують цікаві форми роботи під час дистанційного навчання. Це свідчить про те, що не всі викладачі володіють сучасними ІКТ. Студентам запам'яталися насамперед ранкова гімнастика разом із викладачем на початку першого заняття, а також робота в парах, робота підгрупами, відеозапис викладача – надання покрокової інструкції щодо ЕНК із дисципліни, спілкування у вайбері та відеоспілкування. Аналіз анкетування свідчить, що 92% студентів, майбутніх дошкільних педагогів, використовують відповідні електронні ресурси під час виконання самостійної роботи, підготовки до практичних, семінарських занять; 6% студентів відповіли, що почали використовувати ІКТ, але продовжують писати ручкою, інформацію фотографують і пересилають викладачеві на перевірку у програмі вайбер. 2% учасників

анкетування зазначили, що не мають технічних умов для реалізації проєктів, або відсутній Інтернет-зв'язок. Були й побажання: продовжувати застосовувати цікаві форми роботи в парах, підгрупах, використовувати цікаві вправи й завдання.

На прикладі дисципліни за вибором, яка викладається в Педагогічному інституті Київського університету імені Бориса Грінченка «Аніматорство з практикумом» (для студентів 3 курсу денної форми навчання), нами розроблено проєкт «Шик і Бум». На рис. 1 подаємо опис навчальної дисципліни «Аніматорство з практикумом» [1].

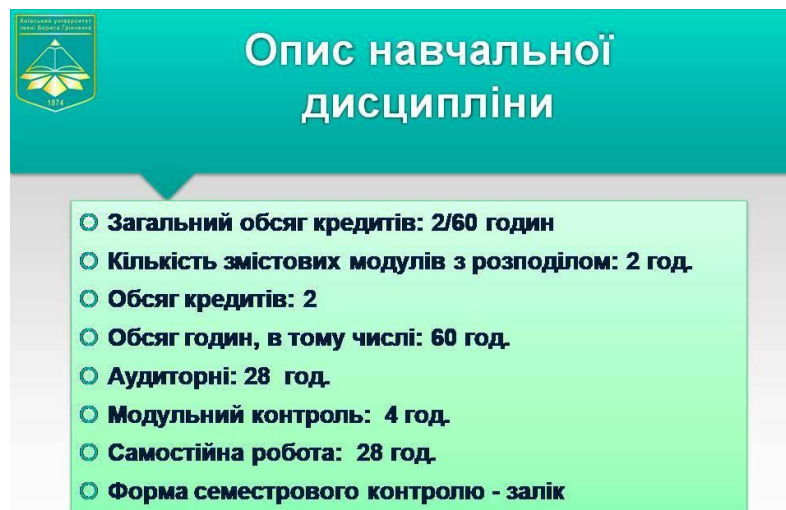

Рис.1. Опис навчальної дисципліни

Мета курсу полягає в підготовці студентів до самовираження в різних видах діяльності та до професійної організації дозвілля дорослих і дітей.

Основними завдання курсу «Основи аніматорства з практикумом» є такі:

- формування знань про особливості анімаційної діяльності з різними категоріями аудиторії;
- ознайомлення з особливостями складання анімаційних програм різного типу;
- формування вмінь підготовки анімаційних програм різного спрямування.

Результати навчання за засвоєнням дисципліни передбачають таке: знання про культуру, форми, методи й технології організації дозвіллевої діяльності представників різних верств населення; уміння застосовувати засоби анімації для вирішення практичних завдань із використанням потенціалу мистецтва, природи, фізичної культури з метою педагогічного просвітництва населення.

Кількість годин, відведених навчальним планом для вивчення дисципліни, становить 60, із них 6 год – лекції, 22 год – семінарські заняття, 28 год – самостійна робота, модульний контроль – 4 год; підсумковий контроль – залік.

У програмі представлено тематику і плани практичних занять із визначених тем, перелік основної й додаткової літератури. У структурі кожного практичного заняття передбачено проблемне запитання, систему питань для обговорення, завдання до певних тем, а також перевірку виконання самостійної роботи.

У процесі проведення практичних занять здійснюється підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до виконання практико-зорієнтованих завдань, спрямованих на реалізацію проєктної діяльності, що потребує активності студентів, мотивації, дослідницьких умінь, гнучкості, творчості, організації, уміння презентувати результати. Організуючи навчальну діяльність студентів на практичних заняттях, виходимо з того, що вагомим завданням майбутніх фахівців є виконання важливих соціальних функцій, а отже, оволодіння необхідними для цього знаннями, уміннями й навичками.

Основними завданнями в роботі над проектами зі студентами є використання інтернет-сервісів для організації ефективної комунікації в електронному навчальному курсі (далі – ЕНК), забезпечення якості навчання майбутніх дошкільних педагогів на основі технології дистанційного навчання (далі – ТДН). Завданнями для студентського проекту «Шик і Бум» були такими: сприяння розвитку креативного мислення та комунікативної компетентності майбутніх дошкільних педагогів; підвищення внутрішньої мотивації залученням до проектної навчальної діяльності; розвиток креативного і критичного мислення майбутніх дошкільних педагогів; формування навичок командної й самостійної роботи, уміння приймати рішення.

За алгоритмом, прописаним для студента, розгорталася цікава освітня діяльність, у якій він демонстрував знання й уміння використання сучасних ІКТ. Потрібно було, *по-перше*, опрацювати рекомендовані джерела до теми «Підготовка та проведення анімаційної програми» (списки основної, додаткової літератури та інтернет-ресурсів, які були надіслані електронною поштою); *по-друге*, підготувати повідомлення за однією із запропонованих підтем у формі презентації (скористатися програмними продуктами PowerPoint, Prezi, Slideboom та ін.); *по-третє*, об'єднатися в пари (за допомогою сервісу Hangouts Chat) і створити глосарій основних термінів теми за допомогою ресурсу «Вікіпедія» (до 10 термінів). Також пропонувалося за допомогою інтернет-ресурсів знайти приклади відео анімаційних програм для аналізу та підготуватися до виступу з повідомленням на практичному занятті; створити і презентувати власний проект із цікавою, самостійно дібраною назвою; розробити фотоколаж у змісті лекції з анімаційної програми (у програмі PowerPoint або Pixlr); створити мотивувальну анімацію педагогічного спрямування у програмі PowToon за однією із запропонованих тем: «У мене ранок добрий! А у вас?», «Я і моя майбутня професія», «Аніматор – виклик часу» – і самостійно (звичайно, після перевірки) розмістити її в ютубі, фейсбуці та відповісти на коментарі; під відео інших учасників проектів задати запитання.

Після виконання зазначених завдань було організовано дискусії в чаті. Для ефективної співпраці можна було отримати консультацію за допомогою електронної пошти, вайбера або скайпа.

Після презентації проектів створювався спільний документ пропозицій для покращення продуктів проектної діяльності; проекти розміщувалися на гугл-диску, здійснювалося якісне взаємооцінювання в таблиці Excel за спільно визначеними критеріями в таблиці взаємооцінювання захисту проектів.

Кінцевим продуктом може бути колективна робота у програмі Slides – проект усієї групи студентів – слайд-шоу «Аніматорство – акторське мистецтво!».

Отже, завданням педагога, викладача, тьютора є систематичне керування навчальною діяльністю студентів, її контроль і аналіз, стимулювання й мотивація пізнання майбутніх фахівців дошкільної освіти, якісне засвоєння ними змісту навчальних дисциплін та розвиток особистісних і професійних компетентностей.

Висновки і перспективи досліджень. Емпіричним способом підтверджено, що впровадження інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів сприяє формуванню позитивного ставлення студентів до професійної освіти. За таких умов студенти активно пізнають, досягають успіху в освітньому процесі, у них підвищується мотивація до навчання. Проведене опитування переконує, що використання засобів сучасних ІКТ стимулює інтерес студентів до опанування спеціальності, допомагає їм зрозуміти фахові питання, самореалізуватися.

Однак проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребує питання розроблення педагогічних умов щодо впровадження інформаційних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх дошкільних педагогів.

Список використаних джерел

1. Аніматорство з практикумом : роб. прогр. навч. дисцип. [для студентів першого бакалаврського рівня, спеціальності 012 «Дошкільна освіта»] / уклад. Ю. О. Волинець, О. А. Половіна. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 14 с.
2. Антонченко М. О. Напрями використання інформаційних технологій педагогічними працівниками навчальних закладів. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Вінниця : ВНТУ, 2016. С. 30–38.
3. Пушкар З. М., Пушкар Б. Т. Кадровий менеджмент : навчальний посібник. Тернопіль : Осадча Ю. В., 2017. 210 с.
4. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.
5. Морзе Н. В., Буйницька О. П. Підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності науково-педагогічних працівників – ключова вимога якості освітнього процесу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 59. № 3. С. 189–200.
6. Морзе Н. В., Кочарян А. Б. Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. Т. 43. Вип. 5. С. 27–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_43_5_5.

Волинець Ю. А., Стадник Н. В. Применение информационных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих дошкольных педагогов

В статье раскрыта и теоретически обоснована проблема применения информационных технологий в процессе профессиональной подготовки будущих дошкольных педагогов. Представлены результаты исследований, направленных на определение аспектов внедрения современных информационных технологий в дошкольном образовании. Дано определение информационных технологий, совершен анализ применяемых информационных технологий в процессе усвоения специальных дисциплин по дошкольному образованию. Раскрыты особенности применения современных информационно-коммуникационных технологий, приведен пример проектной деятельности студентов с использованием средств ИКТ в области дошкольного образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, профессиональное образование, профессиональная подготовка, современные информационные технологии, будущие дошкольные педагоги, аниматорство.

Volinets, Yu. O., Stadnik, N. V. Using of Information Technologies in the Process of Professional Training of Future Preschool Teachers

The article covers and theoretically substantiates the problem of the use of information technologies in the process of professional training of future preschool teachers. The definition of information technologies, which are understood as a set of methods, production processes and software, integrated for the purpose of collecting, processing, storing, disseminating, displaying and using information, is presented. The analysis of applied information technologies in the process of mastering of professional disciplines in preschool education is conducted. The purpose, objectives and results of the course «Animation Basics with Practicum» course are defined. The results of a survey and questionnaire of future preschool educators on the activity and effectiveness of using

ICT tools in the process of studying such disciplines as «Animation with practicum» and «Organization and management in pre-school education: Personnel management» are presented.

The features of application of modern information and computer technologies are identified and an example of a student project in the field of preschool education is given. This form of work opens new opportunities for students in distance learning, the use of ICT. Future preschool educators are clearly aware that many online resources, methodological resources, IT tools, and tasks are required to be mastered. The team spirit and productive atmosphere thrive on the project creation, and the teacher creates a success situation that creates the conditions for a working friendly and responsible team for the effective implementation of the project. Therefore, we can conclude that the method of projects and the use of information technologies in the process of professional training of future preschool teachers is one of the most effective ways of the educational process of today.

Keywords: preschool education, professional education, vocational training, modern information technologies, future preschool teachers, animation.